

SÖZDEN İNTERNETE GAZETECİLİK

Necla MORA*

Abstract

The introduction and advancement of newspaper have followed a paralel path to the cultural progress of humanity. Both improvements caused an increase in the necessities and obligations. The oral cultural period in which information was narrated orally was followed by the written communication period, and then came the printing period with the introduction of printing-houses where the documents were multi-copied, and finally the electric-electronic communication period followed them with the succession of technological advancements.

Key words: Electric-Electronic Communication Period, Printing Period, Written Communication Period

.....

I. Giriş

Toplumun bireyi olan insan, çevresinde olan bitenden haberdar olmayı ve diğer insanlara kendi yaşadıklarını,

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü.

düşündüklerini duyurmayı istemiştir. Bu istekler haberleşmenin temelini oluşturmuştur. İnsanlık, haberleşme isteğini karşılamak için değişik yöntemler kullanmıştır. Bu yöntemler farklı kültürleri de beraberinde getirmiştir. Son altı bin yılda birbirini izlemiş olan dört farklı kültür gelişmiştir. Bunlar; sözlü kültür(salt konuşma yoluyla bilgiyi aktarır), yazılı kültür(sessiz söz teknolojisi olan yazıyı kullanır), basılı kültür (bilgiyi basılı kitap yoluyla aktarır), son olarak elektrik ve elektronik kültürü (bilgilerin daha hızlı bir biçimde televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçları ile aktarılması) olmuştur. Bu kültürlerin en belirgin özelliği, birbirlerini giderek daha yakından izlemiş olmaları ve bilgilerin giderek daha hızlı, daha ucuza dağıtılır hale gelmesidir. Yazının bulunmasından matbaanın icadına kadar beş bin yıl, matbaanın icadından elektrik ve elektronik medyaların kullanılmaya başlamasına kadar geçen süre dört yüzyıl bile olmamıştır(Baldini, 2000, 6). İnsanlığın ilk zamanlarında korunma, paylaşma, ihtiyaçları sağlama gibi nedenlerle sürekli gelişme gösteren haberleşme, insanlığın gösterdiği gelişmelere paralel bir çizgi izlemiştir. İnsanlık giderek gelişen ve hızlanarak değişen kültürel aşamalardan geçerek günümüzdeki duruma gelmiştir.

II. Sözlü Kültür Dönemi

İnsanı hayvandan ayıran en önemli özellik dış olaylar karşısında hayvanın içgüdüleri ile, insanın ise, buna mantıksal düşünceyi katarak tepki vermesi olmuştur. Mantık yürütebilmek için insanın dış dünya hakkında bilgiye ihtiyacı vardır. Bu nedenle ağaçtaki bir çentik, renkli bir çakıltaşı, kırık bir dal, ilkel insanın gözünde düşmanın yaklaştığına dair bir işaret olarak

algılanmıştır(Jeanneney, 1998, 19-20). Daha yazı icat edilmeden önce insanlar birbirleri ile Afrika yerlilerinde olduğu gibi tamtam çalarak, sesler, ya da kızılderililerde olduğu gibi ateş yakıp, dumanla, işaretleşerek, haberleşmişlerdir. Daha uzak mesafelerdeki insanlarla haberleşmek için yaya ve atlı haberciler kullanmışlardır. Yazının icadına kadar bu şekilde biçimlenen doğrudan doğruya haberleşme eylemi yazının icadından sonra dolaylı haberleşme şekline dönüşmüştür(Inuğur, 1982, 25-27). Yazının olmadığı dönemde insan belleğine çok önem verilmiştir. Bilgiler ezberlenerek diğer insanlara aktarılmıştır. Haberleşme isteği insanların yeni buluşlar yaparak bunları geliştirmesini sağlamıştır. Yazının icadı da bunlardan biridir.

II. Yazılı Kültür Dönemi

Yazının icadından önce insanlar, duygu ve düşüncelerini birbirlerine sözle aktarmışlardır. Ritmik tekrarlar akılda tutulması istenen bilgilerin kalıcı olmasını sağlamış, böylece insanlık içgüdüsel olarak kendini ritim duygusu ile dışa vurmuştur. 40 bin yıl önce mağara duvarlarına çizilen ritmik işaretler bunu göstermektedir. İnsanlığın gösterdiği iletişim çabası ve kendini anlatma isteği sonucunda İsa'dan önce 4. bin yılda figürlerden oluşan, çivi yazısı da denilen hiyeroglif yazısı Mısır'da ortaya çıkmıştır. Çeşitli hayvanlar, göz, güneş, aletler gibi çoğu kolayca tanınabilen 700 kadar işareten oluşan, resim çizimine dayanan bu yazı, zamanla sesleri tanımlamak içinde kullanılmıştır. İlk alfabe yazısı 1. bin yılda Akdeniz çevresinde Fenike ve Filistin ülkelerinde ortaya çıkmış, tüccar ve denizci olan Fenikeliler tarafından Kıbrıs

ve Ege'ye taşınmıştır. XI. yüzyılda bu sistemden esinlenen Yunanlılar, dünyada ilk kez sesli ve sessiz harflerin yazıya döküldüğü kendi alfabelerini ortaya çıkarmışlardır(Milliyet, 1993, 36-37). Yazının bulunması ile insanlar belleklerinde sakladıkları bilgileri yazarak korumaya çalışmışlardır. Ayrıca ülkede gelişen olaylar hakkında diğer insanlara bilgi vermek amacı ile yazıdan yararlanmışlardır.

Yazının bulunmasından sonra Babilonyalılarda, toplumu ilgilendiren olayları günü gününe çamur tabletlere yazıp fırınlayarak, bunları şehrin belirli yerlerine asarak halka duyurmakla görevli insanların bulunduğu bilinmektedir. M.Ö. 100-44 yılları arasında, Julius Sezar zamanında, senato oturumlarını halka duyurmak için Acta Senatus adıyla bülten hazırlanmıştır. Daha sonra bugünkü resmi gazetenin atası sayılan Acta Publica, Acta Urbis ve Acta Urbana adında değişik gazeteler yayımlanmıştır. Yine M.Ö. 59'da Sezar'ın emri ile önemli günlük olayları halka duyurmak için Acta Diurna adı verilen duvar gazeteleri şehrin çeşitli yerlerine asılmıştır. Daha sonra bunlar saklanarak sırasıyla arşivlenmiştir(Inuğur, 1982, 25-34). XV. ve XVI. yüzyıllar arasında bugünkü gazetelerin ataları sayılan el yazması haber mektuplarının artan bilgi ihtiyacını karşılamak için yaygınlaştığı görülmektedir. Özellikle Almanya ve İtalya'da, büyük iş merkezlerinden, ekonomik ve politik durum hakkında özetlenmiş bilgiler, yazıcılar tarafından 200-300 adet yazılarak diğer ülkelere gönderilmiştir. XV. yüzyıl sonlarında Venedik'te Avvisi, Hollanda'da Zeytungen denilen elle yazılan haber mektupları bunlara örnek olarak gösterilebilir (Jeanneney, 1998, 23-24). Haber mektuplarının yaygınlaşmasından

önce okuyup-yazmak ya da bilgiye ulaşmak sadece kilisenin ve soylu kesimin sahip olduğu bir ayrıcalık olmuştur. Bilgi, bu insanların tekelinde olduğu için halka sadece kendi istedikleri bilgiyi, istedikleri şekilde vermişlerdir. Haber mektuplarının yaygınlaşması, okur-yazar sayısının ve ulaşım olanaklarının artması, gelir düzeyinin yükselmesi, bu insanlara bilgiye doğrudan ulaşma yolunu açmıştır.

IV. Basılı Kültür Dönemi

Gazeteciliğin yaygınlaşması ve güçlenmesi 1440 yılında matbaanın icadı ile hızlanmıştır. Matbaa alanındaki teknolojik gelişmeler hızla birbirini takip etmiştir (Çakır, 2002, 2). Ortaçağda, gazetenin öncüleri sayılabilecek, elle yazılan, politik ve ticari bilgileri kapsayan haber mektuplarını 1440 yılında matbaanın icadı ile basılı haber mektuplarının izlemesi, haberlerin yayılmasında evrim niteliğinde bir gelişmeye neden olmuştur. Özellikle İngiltere’de basılmış haber mektupları gerçek bir sanayi haline gelmiştir. Haber mektuplarını, XVI. yüzyılda gazetenin alt yapısını oluşturan, takvim bilgileri veren ve belirli periyotlarla Gazetta, Mercure, Zeitung, Courier, Coronto gibi adlarla yayımlanan Almanaklar izlemiştir. 1500’lerde bu özel mektuplar basılmıştır. Böylece ilk haber bültenleri ortaya çıkmıştır (İnuğur, 1982, 41-43). Daha önceleri gelişen olaylardan tarafsız olarak haberdar olamayan halk habercilik alanındaki bu gelişmelerle çevresinde olan bitenden daha fazla bilgi edinmeye başlamış, bu da okumaya olan talebi artırmıştır. Matbaanın icadı ve yaygın olarak kullanılmaya başlanması, ulaşımın gelişmesi ile birçok insan daha

ucuza haber mektuplarına sahip olabilmıştır. Okumaya, öğrenmeye artan istek sosyal yapıda da değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Bu gelişmelerden sonra 1600'lerin başında ilk akademik-bilimsel dergiler ve gazeteler ortaya çıkmıştır. İlk dergiler 1605'de Anvers'de basılan Nieuwe Antwerschee Tijdingne ve 1609'da Strazburg'da basılan Ordinari Avisadır. İlk gazeteler 1618 ile 1613 arasında Amsterdam, Viyana, Londra ve Paris'de basılmıştır. Fransa'da çok sayıda ve düzenli aralıklarla basılan ilk gazete 1631 yılında T. Renaudot tarafından La Gazette adıyla yayımlanmıştır. Reklamlara yer veren ilk gazete Renaudot'un gazetesidir. İlk günlük gazete 1660 yılında Leibzig'de basılan Leibziger Zeitung'dur. Fakat gazeteyi alabilecek maddi olanağa sahip olan ve okumasını bilen insan sayısı bu dönemde çok az olduğundan gazetenin büyük kitlelere ulaşması, okur-yazar oranının artması, insanların ekonomik durumunun düzelmesi ve birtakım teknik gelişmelerden sonra gazetelerin ucuzlaması ve daha çok sayıda basılması ile, ancak iki yüzyıl sonra mümkün olmuştur. Basın, Gutenberg'in matbaayı icadından dört yüzyıl sonra yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. New-York Sun'ın yayına başlama tarihi 1833, New-York Herald'ın 1835'dir. İlk İngiliz gazetesi 1855'te yayımlanmaya başlayan Daily Telegraph'tır. Onu 1857'de Standart gazetesi izlemiştir. Bu tarihler, büyük basının ortaya çıktığının kabul edildiği tarihlere dir. Tipografinin gelişmesi, posta hizmetlerinin düzene konması, kağıt yapımı, 1800'lerde günlük gazetelerin ucuzlamasına ve yaygınlaşmasına olanak verdiğinden artık halkın da alabileceği ürün haline gelmesini sağlamıştır. Ayrıca okuma-yazma bilenlerin sayısının artması, gelişmiş toplumların

yaygınlaşması, baskı tekniği nedeniyle gazetelerin çok sayıda basılması gazete okuyanların sayısını çoğaltmıştır. Bu değişim gazetelerin günlük satışlarında görülmüştür. 1870'de gelişmiş insan nüfusu 350 milyon iken, gazetelerin toplam tirajı yedi milyondur. 1914'de gelişmiş nüfus 650 milyona çıktığında gazetelerin tirajı yetmiş milyona fırlamıştır. Yeni makinaların icat edilmesi maliyeti ve satış fiyatlarını giderek düşürdüğünden gazetelerin tirajlarını daha da artırmıştır. Örneğin, La Presse 1840'da 25.000, Daily Telegraph 1880'de 300.000 ve aynı yıl Petit Journal 650.000 tiraja ulaşmıştır. Basının gelişmesi 1930'lara kadar devam etmiş, bu tarihten sonra yavaş yavaş gelişme duraklamış ve İkinci Dünya savaşı sırasında tamamen durmuştur(Gürbüz, 1981, 32-34). II. Dünya Savaşı yazılı basının gelişmesine olumsuz yönde etki etmesine rağmen, diğer bir kitle iletişim aracı olan radyo bu dönemde propaganda, psikolojik yıldırma ve haberleşme aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

Batı ülkelerindeki bu gelişmeye karşılık, Türkiye'de matbaanın kuruluşuna, 1727 yılında, Padişah III. Ahmet döneminde, din kitapları basmamak koşulu ile izin verilmiştir(İnuğur, 1982, 155). Türkiye'de Türkçe olarak basılan ilk gazete II. Mahmut'un emri ile 1831 yılında çıkarılan hükümetin resmi yayın organı olan Takvim-i Vekayi'dir. Bunu 1840 yılında İngiliz William Churchill tarafında çıkarılan yarı resmi nitelikteki Ceride-i Havadis adlı gazete izlemiştir. İlk özel Türkçe gazete 1860 tarihinde Tercüman-ı Ahval adıyla Agâh Efendi tarafından yayımlanmıştır (Topuz, 1996, 7-12). Türkiye'de gazetecilik başlangıcından günümüze kadar hükümetlerin ekonomik ya da

siyasi baskısından kurtulamamıştır. Basının kamuoyu oluşturma gücünden sürekli rahatsız olan hükümetler, basını doğrudan denetim atında tutamayınca gelir kaynaklarını oluşturan ilân ve reklamları rüşvet ya da yandaş gazeteci yaratmak için kullanmışlardır.

V. Elektrik Elektronik Kültür Dönemi

Haberleşme süreci, enformasyonun toplanması, depolanması, analiz edilmesi ve sunulması eylemlerini kapsayan bir süreçtir. İletişim enformasyonun bir yerden başka bir yere transferi sürecidir. İletişim, enformasyonu transfer etme süreci olduğundan akış kavramı ile ifade edilebilir. İletişimin etkili olabilmesi için enformasyonun anlaşılabilir ve paylaşılabilir olması gerekmektedir (Özçağlayan, 1998, 36-37). Teknolojik gelişmenin bize sağladığı internet yoluyla haberleşme, bilginin kısa sürede en uzak mesafelere ulaşmasında ve dünyanın iletişim alanında gerçekten yakınlaşmasında etkili sanal ortamdır. İnsanlık, iletişimin bu aşamasına siberalanın başlangıcı olarak kabul edilen 19. yüzyılın ilk yarısında telgrafın bulunmasının başlattığı gelişmeler sonucunda ulaşmıştır. James Carey'in söylediği ünlü cümlesi "Telgrafın en basit ve en önemli tarafı taşımının ve iletişimin kesin olarak birbirinden ayrıldığını belirtmesidir". Siberalan üretiminin, bilgisayarların ortaya çıkması ile değil, uzak mesafelere iletişim hızının, bir iletinin o mesafeyi aşma zamanının, alıcıya ve göndericiye önemsiz geldiği süreye indirildiği bir noktaya kadar yükselişi ile başladığıdır(Stratton, 2002, 81). Sibernetiğin kurucusu matematik profesörü Norbert Wiener, doğanın ve canlı

organizmanın oluşmasında ve fonksiyonlarında sibernetik esaslarla kurulup işleyen, denge kontrol ve yönlendirme sistemi bulunduğunu ve bu nedenle insanların önce bu sistemin bilincine varmaları ve uygarlığı bu esaslara göre düzenlemeleri gerektiğini savunmuştur. Sibernetik kavramını Platon'un denge, kontrol ve yönetim anlamında kullandığı kybernetes sözcüğünden alan Wiener, sibernetiği canlı varlıklarda ve makinelerde bilgi alışverişi, kontrol ve yönetim bilimi olarak tanımlamıştır. Ona göre, sibernetik, bilgi iletme(enformasyon), karşılıklı bilgi iletimi (komunikasyon) ve makinelerin kendiliklerinden ayarlama yaparak çalışması (otomasyon) sistemlerini kapsamaktadır (Akman, 1982, 9,11). Sibernetik modellere, en ilkel olanından, en gelişmiş olanlarına kadar bütün sistemlerin haberleşme mekanizmalarının açıklanmasında başvurulabilir. Fakat özellikle, sibernetik, devreye, telefon, telgraf, basın, radyo, sinema, televizyon, bilgisayar ve uydu haberleşmesi gibi mekanik araçların girdiği haberleşme sistemlerinde önem kazanmaktadır. Özellikle son yıllarda, program üretebilen bilgisayarların geliştirilmesi ile elektronik gazetecilik dönemi başlamış ve hızla gelişmiştir (Evlıyaoğlu, Gökhan, Siber Felsefeye Doğru I-VIII, <http://www.elektronikiletisim.com/sibfel-ana.html/27.05.2002>). Teknolojik gelişmeler sonucunda insanoğlu artık oturduğu yerden bilgisayar aracılığı ile dünyanın en uzak yerinde bulunan bir bilgiye ulaşabilmekte, diğer insanlarla internet ortamında sohbet edebilmekte ve gazeteleri dergileri sayfa sayfa okuyabilmekte ya da sadece kendi istediği haberleri ekranına getirmekte, kendi gazetesini kendi oluşturmaktadır.

İnternet yoluyla sanal ortamda yapılan iletişim, mesafeleri kısaltarak, dünyanın küçülmesini sağlamıştır. Teknolojinin yarattığı sanal ortamda üretilen gerçeklik dünyası ile yapılan iletişim, insanların, düşünme, algılama ve kavrama tarzını değiştirmiştir (Mutlu, 2001, 16). İnternet ortamı mesleklerini özgürce yapamayan gazeteciler için sınırsız olanaklar sunmaktadır. Basılı gazeteye nazaran çok daha ucuz ve çabuk gazete yayımlama olanağı veren internet ortamı, aynı zamanda dağıtım için harcanan zaman ve paradan da tasarruf edilmesini sağlamaktadır. İnternet erişimine sahip olan herkes dünyanın herhangi bir yerinde bu gazeteye ulaşabilmekte ve gazeteyi kendi isteğine göre monitörüne getirebilmektedir. Örneğin, politika ile ilgili haberleri okumak istiyorsa bunları seçmekte, sadece haber başlıklarına bakmak istiyorsa haber başlıklarına bakmakta ya da daha farklı seçeneklerden yararlanabilmektedir. İsteyen okuduğu bir haberi arkadaşına elektronik posta olarak gönderebilmekte, isterse kendi bilgisayarında arşivleyebilmekte ya da yazıcıda yazdırarak dosyalayabilmektedir. Tüm bu olanaklara teknolojideki gelişmelerin hızla ilerlemesi ile ulaşılmıştır.

İnternet gazeteciliği 1993'ün Ocak ayında Wired Magazine ile başlamıştır. 1994 yılı sonunda internet üzerinden haber yayıncılığı yapan gazetelerin sayısı 78 olmuştur. Bu sayı 1995 yılında 855'e, 1996'da 1920'ye, 1997'de 3622'ye çıkmıştır. Avrupa'daki gazeteler sanal ortamda 1994 Kasım'ından beri yayımlanmaktadır. Sanal ortamda ilk yayımlanan gazete British Daily Telegraph olmuştur. 1995 Temmuz'unda Türkiye'de sanal ortamda ilk yayımlanan Aktüel dergisidir. 1995 yılı Ekim ayında

Leman dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Bunu 2 Aralık 1995 tarihinde Zaman gazetesi takip etmiştir. Online haberleri takip edenlerin sayısı 2000-2001 yılları arasında yüzde 14.7 oranında artış göstermiştir. Jupiter Media Matrix 'in yaptığı araştırmaya göre, bu büyümeden en çok ulusal ve uluslararası yayın yapan kuruluşlar pay almışlardır(Gürcan, 2002, 28-29). İnternet 1960'lı yılların sonunda ilk defa gündeme gelmiş olmakla birlikte asıl olarak 1990'lı yıllarda www, java gibi yeniliklerin gündeme gelmesi ile yaygınlaşmaya başlamıştır. Başlangıçta sadece araştırmacıların ve akademisyenlerin kullandığı araç iken, görüntü, ses, metin verilerinin internet ortamında erişilmeye başlanması, internet üzerinden gerçekleştirilen uygulamaların çoğalmasına neden olmuştur. Özellikle iletişim ortamı olarak internet, gazete, radyo, televizyon gibi araçların yanında bir çok avantajla birlikte yer almıştır. Özellikle haberlerin internet ortamından erişilebilir hale gelmesi ile birlikte geleneksel gazeteciliğin yapısında da değişimler başlamıştır. İnternet üzerinden yayımlanan gazetelerin sayısına göre sıralamada ABD'nin farklı üstünlüğü vardır. ABD'de internet üzerinden yayın yapan 1123, Kanada'da 146, İngiltere'de 99, Avrupa'da 412 ve Asya'da 277 gazete bulunmaktadır (Özdemir, 1998). İnternet sayesinde bilginin özgürlüğü, iletişimin hem bireyselleşmesi hem de kiteselleşmesiyle insanoğlunun birçok klasik kuralları, alışkanlıkları, ritüelleri köklü bir değişime uğramıştır. Bilgisayar sahibi insan arttıkça internette gazete ve dergi yayımlamak cazip hale gelmiştir. Der Spiegel dergisinin, New York Times gazetesinin öncülüğünü yaptığı elektronik gazetecilik, 7 Mart 1996 'da The European Gazetesi'nde incelenmiştir. Yapılan

araştırmada geleceğin gazetelerinin elektronik olacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Ankara-Washington arasında 12 Nisan 1993'te kiralık hatla kurulan bağlantıyla Türkiye'nin gerçek anlamda tanıştığı internet, Türk Medyası tarafından yakından takip edilmektedir. 1996 yılından beri Türk gazetelerinin Türkiye nüshaları internetten okunabilmektedir. Bunlara örnek olarak Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Emek, Fanatik, Global, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Resmi Gazete, Sabah, Star, Turkish Daily News, Türkiye, Yeni Asır ve Zaman gazeteleri verilebilir. Bunun yanında internet gazeteleri, Aykırı Haber, Derin Anadolu, 4. Kuvvet Medya, E Haber, Haber atak, Freelensturkey, Gerçek Türkiye, Habercinin Sitesi, Haber Türk, İ medya, İnternet haberciliği, İleri, İzci, Kuva-yi Medya, Net gazete, Turkport, Turkey news internette yer alan meslek ve haber ağırlıklı internet gazetelerine örnek olarak verilebilir (Toros, Özlem, İnternet Gazeteciliği, <http://ilef.ankara.edu.tr/gorunum>). Günümüzde insanlar, iş, aile hayatı, eğlence, eğitim gibi birçok uğraşı birlikte yürütmek zorunda olduklarından, sahip oldukları zamanı çok iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. İnternet ortamında gazeteleri okuyabilmek, ilgi duyduğumuz haberleri seçme şansına sahip olmak ve bunu birkaç saniye içinde gerçekleştirmek hayatı kolaylaştırmaktadır.

İnternet üzerinden yayımlanan gazete ve haber sitelerinin özellikleri:

- 1-Haber sitelerine anında ve etkileşimli olarak erişilebilir.
- 2-Okuyucuların arama yapmasına izin verecek araçlara sahiptir.

3-Basılı olarak yayımlanan büyük gazeteler internet üzerinde de yayımlanmaktadır.

4-İnternet kullanıcıları bu gazetelerdeki haberleri tarih ve anahtar kelimelere göre arama yapabilmekte ve kolaylıkla erişebilmektedir.

5-İnternet üzerinde gazete yayımlama, dağıtımdan kaynaklanan zorlukları ortadan kaldırmaktadır.

6-İnternet sayesinde haberlere, görsel, yazılı ve ses olarak (gazete, radyo ve televizyonun bileşimi olarak) daha az maliyetlerle ulaşılmaktadır.

7-Bugün televizyon ve radyo yayını, uydu teknolojisi ile dünyanın her yerine ulaştırılabilmekte, ancak bunun gerçekleştirilmesi yüksek maliyetler gerektirmektedir. Buna nazaran iletişimde yaşanan zaman ve yer sınırlılıklarını ortadan kaldıran internetle haberleşme, hem daha ucuz hem de daha süratlidir (Özdemir, 1998).

Gazetecilik, enformasyon toplayan ve bu enformasyonlardan haber üreterek satan bir iş koludur. Hem enformasyona duyulan ihtiyaç hem de bu enformasyonu doğru ve güvenilir bir biçimde almak ihtiyacı giderek artmaktadır. Gazetecilik, internetle birlikte enformasyon çağının en gözde mesleklerinden biri haline gelmiştir. Çağımız insanı herşeye kolay ve çabuk erişmek istemektedir. Bu nedenle enformasyon insanlar için en önemli ihtiyaçlar arasına girmiştir. İnternet gazeteciğinin, TV kadar hızlı, gazete kadar kapsamlı haber verme özelliği bulunmaktadır. İki medya aracının eksik yanlarını tamamladığından daha fazla tercih edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca iş yerinde internetten online medyayı takip etmek daha kolay ve daha pratik gelmektedir. Elektronik gazetecilik hizmeti veren haber portalları,

özel ilgi alanlarına yönelik haberleri, isteyen okurların elektronik posta adreslerine göndermektedir. Teknolojideki bu hızlı gelişme ve bunun getirdiği sosyal değişim gazetecilerin yeniliklere ayak uydurabilmesini ve teknolojinin gerektirdiği donanımına sahip olmasını zorunlu kılmaktadır (Çalışkan, 2001, 93-95). İnternet ve diğer teknolojik gelişmeler sonucunda artık insanlar ulaşmak istedikleri haberleri kendi tercihleri doğrultusunda seçerek kendi gazetelerini kendileri yapabilmektedirler (Sunstein, 2002, 76-177). İnsanlara çok fazla seçenek sunulmasına rağmen teknolojinin getirdiği bu olanaklarla hemen herkes haber yapma ve yayma olanağına kavuşmuştur. Bu da beraberinde yanlış bilgilenme ve büyük bir enformasyon kirlenmesi sorununu getirmektedir.

VI. Sonuç

Gazetenin ortaya çıkışı ve gelişmesi, insanlığın kültürel gelişmesine paralel bir çizgi izlemiştir. Gelişme, ihtiyaçlar ve zorunluluklarla aşama kaydetmiştir. Bilgilerin sözle aktarıldığı sözlü kültür dönemini, yazının bulunması ile yazılı dönem izlemiş, yazının matbaada basılarak çoğaltılması ile basılı dönem başlamış, çeşitli teknolojik gelişmelerin birbirini takip etmesi ile elektrik-elektronik dönemine geçilmiştir.

Haberleşme, sözlü dönemde, önceleri görsel ve işitsel yollarla yapılmış daha sonraları ise yaya ve atlı haberciler kullanılmıştır. Yazının icat edilmesi ile haber mektupları ortaya çıkmıştır. 1440 yılında Gutenberg'in matbaayı bulması ile haber mektupları basılarak çoğaltılmış ve daha geniş bir kesimin bunlardan yararlanması mümkün olmuştur. Teknolojinin gelişmesi,

okur-yazar oranının artması insanların sosyal yapısında da olumlu değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Gazetelerin yaygın olarak kullanılması, 1631 yılında periyodik olarak basılan ilk günlük gazete La Presse'nin yayımlanmasından dört asır sonra mümkün olmuştur. Basın, 1930 yıllarına kadar gelişmesini sürdürmüş bundan sonra gelişmesi yavaşlamış ve II. Dünya Savaşı ile birlikte tamamen durmuştur. Türkiye'de ise, ilk Türkçe gazetenin çıkarılması, ancak 19. yüzyılda padişah II. Mahmut'un emri ile olmuştur. 1831 yılında Takvim-i Vekayi adı ile çıkarılan gazete hükümetin duyuru aracı olarak doğmuştur. İlk özel Türkçe Gazete 1860 yılında Agâh efendi tarafından çıkarılmıştır. Gazetenin ortaya çıkışından günümüze kadar basın, toplum üzerinde etkili bir araç olarak görüldüğünden ekonomik ve siyasi olarak önü kesilmeye çalışılmıştır.

19. yüzyılda telgrafın bulunması ile başlayan elektrik-elektronik dönemi, internetin bulunması ve yaygın kullanımı ile devrim niteliğinde bir gelişme kaydetmiştir. Günümüzde teknolojinin bize sunduğu nimetlerle gazeteleri daha az zaman ve daha az para harcayarak internet ortamında yayımlamak, basılı olanları dahil internet ortamında okumak, hangi tür haberlere ilgi duyuyorsak sadece o tür haberleri monitöre getirmek ve kendimize özgü bir gazete oluşturmak mümkün olmuştur.

VII. Öneriler

Yukarıda belirttiğimiz tüm bu gelişmeler, gazeteciliğin yapısında da değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Gazeteciler, teknolojiyi çok iyi kullanmak ve gelişmelere ayak uydurmak

zorundadır. Yapılan araştırmalar sonucunda geleceğin gözde mesleklerinden sayılan gazetecilik mesleğini uğraş edinen insanlar, yaptığı işin aynı zamanda bir kamu görevi olduğunun bilincinde olmalı, tarafsız ve ilkeli habercilik anlayışından asla taviz vermemelidir.

Kaynakça

- AKMAN, Toygar, Sibernetik, Karacan Yayınları, 1982.
- Baldini, Massimo, İletişim Tarihi, Avcıol Basımevi, 2000.
- ÇAKIR, Hamza, Osmanlıda Basın ve İktidar İlişkileri, Siyasal Kitabevi, 2002.
- ÇALIŞKAN, Kerem, “İnternet Gazeteciliği”, Karizma Dergisi, Sayı:5, 2001.
- GÜRBÜZ, Sevim, Kitle Haberleşmesi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1981.
- EVLİYAOĞLU, Gökhan, Siber Felsefeye Doğru I-VIII, <http://www.elektronikiletisim.com/sibfel-ana.html/27.05.2002>.
- GÜRBÜZ, Sevim, Kitle Haberleşmesi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1981.
- GÜRCAN, Halil İbrahim, “İnternet Haberciliğinde yazım Tekniği Yaklaşımları”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı:XII, Cilt:1, 2002.
- JEANNENEY, Jean-Noel, Medya Tarihi, Yapı Kredi Yayınları, 1998.
- İNÜĞÜR, Nuri, Basın Yayın Tarihi, Çağlayan Kitabevi, 1982.
- MUTLU, Erol, “Globalleşen Medya”, Karizma Dergisi, Sayı:5, 2001.

- ÖZÇAĞLAYAN, Mehmet, Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim, Alfa Yayınları, 1998.
- ÖZDEMİR, Önder, Yüksek Lisans Tezi "Uluslararası Enformasyon Akışı ve Yeni İletişim Teknolojileri: İnternetin Ticarileştirilmesinin Türkiye Örneği Olayındaki Etkileri", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 1998.
- SUNSTEIN, Cass R, "Günlük Gazetemiz-İnternet Demokrasi İçin Gerçekten Bir Nimet mi?", Cogito, Sayı:30, YKY, 2002.
- STRATTON, Jon, "Siberalan ve Kültürün Küreselleştirilmesi", Cogito, Sayı:30, YKY, 2002.
- Tematik Ansiklopedi, Milliyet, Sayı:5, 1993.
- TOPUZ, Hıfzı, Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, 1996.
- TOROS, Özlem, İnternet Gazeteciliği,
<http://lef.ankara.edu.tr/gorunum/>

